

راه روشن مدیران

السلامة

شرح بخش یابی از تفسیر البسامة در دیدارهای ماه رمضان با حیات دوست
آیت الله العظمی خامنه ای (مد ظله العالی)

موسسه پژوهشی فرهنگی

دفتر نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه ای

مقدمه

مکتب حیاتبخش اسلام در کنار ارائه‌ی برنامه برای پیشرفت معنوی و مادی فرد، نقشه‌ی راه تعالی جامعه را نیز بیان کرده و با معرفی حاکم تراز - معصومان (علیهم‌السلام) در عصر حضور و ولی فقیه در عصر غیبت - تشکیل حکومت را در دستور کار مؤمنان قرار داده است، اما پس از ارتحال رسول اکرم (صلی الله علیه و آله)، جامعه‌ی اسلامی برخلاف دستور الهی و تصریح رسول گرامی (صلی الله علیه و آله)، خود را از نعمت حکومت امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) محروم کرد و پس از ۲۵ سال، دوباره به دامن تدبیر و سیاست آن حضرت، چنگ زد. دوره‌ی پرفرازونشیب حکومت پنج‌ساله‌ی امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) با نشان دادن الگوی سیاست اصیل اسلامی و سبک اسلامی مدیریت، سرمشقی برای همه‌ی جوامع گردید.

علیرغم همه‌ی تلاشهایی که دشمنان آن حضرت برای جلوگیری از انتقال معارف علوی انجام دادند باز هم بخشی از آن دریای عظیم معرفت، به ادوار بعدی تاریخ منتقل گردید. یکی از مهم‌ترین و بهترین منابع در این زمینه، کتاب شریف نهج‌البلاغه است که توسط سید رضی - فقیه و ادیب بزرگ قرن پنجم - جمع‌آوری شده و از دیرزمان تاکنون، علما و متفکران شیعه و سنی با درک عظمت این کتاب، به شرح و توضیح آن پرداخته‌اند.

در عصر حاضر نیز با افزایش نیاز به معارف اجتماعی و سیاسی اسلام، اقبال دانشمندان و اساتید و جوانان به نهج البلاغه افزایش یافته و شروح متعددی نیز در قرن حاضر بر این کتاب نگاشته شده است. خوشبختانه با پیروزی انقلاب اسلامی، گرایش به نهج البلاغه افزایش یافت و مؤسسات مختلفی در محافل علمی حوزه و دانشگاه تشکیل و رشته‌ی تحصیلی تخصصی نهج البلاغه در این دو حوزه‌ی علمی ایجاد گردید.

حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) که از دوران جوانی با این کتاب ارزشمند، انس داشته است، از دیرباز به شرح خطبه‌ها، نامه‌ها و حکمت‌های آن در محافل مختلف - خصوصاً در حضور جوانان طلبه و دانشجو - پرداخته‌اند که سلسله درس‌های نهج البلاغه در سال ۱۳۵۳ و ۱۳۵۹ از این دست جلسات است.

معظّم‌له پس از آغاز دوران رهبری و ولایت امت اسلامی، سنتی را پایه‌گذاری کردند و آن شرح فقراتی از نهج البلاغه در دیدارهای هیئت دولت در ماه مبارک رمضان با ایشان بود. با توجه به نوع مخاطب و نیاز او، معمولاً فقراتی انتخاب می‌شود که به کار دولتمردان و کارگزاران نظام بیاید. کتاب حاضر، دربردارنده‌ی محتوای این جلسات از سال ۱۳۷۲ تا ۱۳۹۵ است. نوع مخاطب و زمانه‌ی تشکیل این جلسات، باعث شده است که معظّم‌له گزینش‌های خاصی از کتاب نهج البلاغه انجام دهند و از این حیث این مجموعه می‌تواند نصیحت‌نامه‌ای برای عموم کارگزاران و مدیران نظام اسلامی باشد البته این نکته مانع از استفاده‌ی دیگر اقشار از معارف مفید و والای کتاب، نیست.

شایان ذکر است که در هر یک از این دیدارها مطالب مشروحی در زمینه‌ی مسائل جامعه و جهان نیز مطرح شده که در این کتاب، آن بخش از مطالب هر دیدار که به شرح نهج البلاغه اختصاص دارد جمع‌آوری و ارائه شده است.

امید است با بهره‌گیری از این کتاب شریف، شاهد رشد و بالندگی
دولت اسلامی و دیگر اقشار جامعه باشیم. ان شاء الله

و من الله التوفیق

فهرست مطالب

شرح بخشهایی از وصیت امیرالمؤمنین (علیه السلام) به امام حسن (علیه السلام)

در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت ۱۳۷۲/۸/۲۲

- ۱..... وصیتی پرمغز و عجیب
- ۲..... زنده شدن دل با شنیدن موعظه
- ۲..... نقش زهد در میراندن جوشش غضب و شهوت
- ۳..... نیرومندی و نورانیت دل با یقین و حکمت
- ۳..... یاد مرگ؛ رام کننده ی دل
- ۴..... وادار کردن دل به اقرار کردن به نابودی و فنا
- ۵..... بصیرت دادن به دل نسبت به حوادث دنیوی
- ۵..... برحذر داشتن دل از شبیخون زمانه
- ۷..... ضرورت داشتن ارتباط مستمر با معارف اسلامی
- ۹..... لزوم اختصاص دادن وقتی خاص برای توجه و ذکر خدا
- ۱۲..... اهمیت دقت شدید در صرف بیت المال
- ۱۳..... ضرورت حاکم شدن روحیه ی حزب اللهی

شرح بخشهایی از خطبه ی ۱۶ و ۸۳

در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت ۱۳۷۲/۱۱/۲۷

- ۱۷..... حقیقت تقوا
- ۲۳..... توصیه ی امیرالمؤمنین (علیه السلام) به داشتن تقوایی ویژه

شرح بخشهایی از عهد مالک اشتر (رضوان الله علیه)

در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت ۱۳۷۳/۱۱/۱۲

- ۲۷..... لزوم استفاده از بیانات امیرالمؤمنین (علیه السلام)
- ۲۷..... بخش مربوط به کارگزاران در عهد مالک اشتر
- ۲۸..... ضرورت دقت در گزینش کارگزاران
- ۲۹..... اهمیت مشاغل حکومتی
- ۳۱..... ویژگی‌های مدیر مطلوب در دیدگاه امیرالمؤمنین (علیه السلام)
- ۳۱..... حیا و کارآزمودگی
- ۳۲..... صلاح و شایستگی
- ۳۲..... پیشکسوتی در اسلام و انقلابیگری
- ۳۵..... اهمیت تأمین کافی کارگزاران
- ۳۵..... تذکری درباره‌ی پرداختهای نامتعارف به مدیران
- ۳۶..... لزوم بازرسی و پیگیری از کار مدیرزیردست
- ۳۷..... اهمیت نظارت پنهانی بر مدیر
- ۳۸..... لزوم تنبیه کردن متخلفان
- ۳۸..... تکبر غرب در اعلام نظر نسبت به رفتار دیگران
- ۳۹..... مجازاتهای اجتماعی مربوط به مدیر متخلف
- ۴۰..... وظیفه‌ی عمل کردن به فرمایشهای امیرالمؤمنین (علیه السلام)

بسم الله الرحمن الرحیم

شرح بخشهایی از خطبه‌ی ۱۵۱

در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت ۱۳۷۴/۱۱/۴

- ۴۱..... نیاز همگان به معارف نهج البلاغه
- ۴۱..... هشدار نسبت به مستی نعمت
- ۴۲..... اهمیت تذکر نسبت به خطرات پیش رو در آینده
- ۴۳..... ضرر بیشتر خطرات درونی
- ۴۳..... مستی نعمت
- ۴۴..... عذابهای سخت و گردوغبارفتنه
- ۴۵..... از اوجب واجبات برای کارگزاران نظام: ارتباط با آیات و روایات
- ۴۶..... مستی نعمت؛ عامل مشکل شدن کارها
- ۴۷..... ویژگی‌های منحصر به فرد نهج البلاغه

۴۸.....	فراوانی نعمت در زمان حکومت امیرالمؤمنین (علیه السلام)
۴۸.....	دو آفت فراوانی نعمت در جامعه
۴۹.....	اثر زیانبار روی آوردن مسئولان به مال اندوزی
۵۱.....	خطر مستی نعمت در امروز کشور در عین وجود ناپسامانی در برخی بخشها
۵۱.....	وظیفه‌ی مسئولان؛ حساسیت نسبت به فاسد شدن اطرافیان
۵۲.....	بی تأثیر شدن نقشه‌های دشمن در صورت دور ماندن نظام از فساد

شرح بخشهایی از خطبه‌ی ۲۰۱

در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت ۱۳۷۵/۱۱/۲

۵۵.....	نصیحت کردن کارگزاران؛ از حقوق آنها بر رهبر
۵۶.....	نترسیدن از تنهایی در راه حق
۵۷.....	دنیاگرایی؛ علت دور شدن مردم از راه حق
۵۷.....	سیری کم و گرسنگی طولانی؛ ویژگی لذت‌های دنیوی
۵۹.....	خشنودی و ناخشنودی؛ عامل جمع شدن مردم
۶۰.....	شریک شدن در عذاب گناهکاران در صورت رضایت داشتن به گناهشان
۶۱.....	زیبایی لفظی فوق العاده نهج البلاغه
۶۳.....	گمراهی؛ اثر دور شدن از راه راست شریعت
۶۶.....	افتخار بزرگ کارگزار کشور اسلامی بودن
۶۶.....	ثواب عظیم خدمت کردن خالصانه به مردم

شرح بخشهایی از عهد مالک اشتر (رضوان الله علیه)

در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت ۱۳۷۶/۱۰/۱۲

۶۹.....	تفاوت شنیدن موعظه با یادگیری
۷۰.....	عهد مالک؛ طولانی‌ترین و پرنکته‌ترین فرمان حکومتی
۷۱.....	چهار اولویت اصلی حکومت در بیان امیرالمؤمنین (علیه السلام)
۷۱.....	(۱) جمع‌آوری مالیات
۷۱.....	(۲) جهاد با دشمنان
۷۲.....	(۳) سازندگی معنوی
۷۲.....	(۴) سازندگی مادی
۷۲.....	مالیات؛ بهترین نوع انفاق

داخل نبودن سیاست خارجی در دستورکار مالک اشتر	۷۳
رعایت تقوا؛ اولین وظیفه‌ی حاکم اسلامی	۷۳
وظیفه‌ی حاکم؛ ترجیح اطاعت خدا بر همه چیز	۷۴
پیروی از دین از وظایف حاکم	۷۵
اهمیت انس داشتن با نهج البلاغه	۷۸
بهترین ذخیره؛ عمل صالح	۷۹
مهار خویش شدن در برابر محرمات الهی	۸۰
ضرورت تلاش برای کسب رضایت الهی در دوران مسئولیت	۸۲

شرح احادیثی از کتاب تحف العقول

در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت ۱۳۷۷/۱۰/۹

مرگ؛ بهترین پنددهنده	۸۵
بندگی خدا؛ بهترین اشتغال	۸۶
برترین خصلت‌های خوب و بدترین خصلت‌های بد	۸۷
بدی ریاست طلبی	۸۷
نورانیت روح، وابسته به عقل	۸۸
نتیجه‌ی عقلانیت حقیقی؛ علم یافتن به پروردگار	۸۹
نتیجه‌ی خداشناسی و جهل به خدا	۸۹
قوام دین به نیت صادق	۸۹
رویش حکمت در دل متواضع	۹۰

شرح بخشهایی از وصیت امیرالمؤمنین (علیه السلام) به امام حسن (علیه السلام)

در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت ۱۳۷۸/۹/۲۸

وصیت بلیغ و زیباری امیرالمؤمنین به امام حسن (علیهما السلام)	۹۱
وظیفه‌ی بزرگ و وقت گیر انسان برای اصلاح خود	۹۲
اولویت رسیدگی به خویش شدن نسبت به دیگران در امور اخروی	۹۲
هرچه برای خود می‌پسندی برای دیگران هم بپسند	۹۳
هرچه برای خود نمی‌پسندی برای دیگران هم مپسند	۹۵
اهمیت انصاف به خرج دادن در رفتار با مردم	۹۵
لزوم پرهیز داشتن از گفتن سخنان بدون علم	۹۶

۹۶	پرهیز از گفتن حرف ناپسند
۹۷	فاصله‌ی جامعه از تربیتهای قرآنی
۹۷	نقش تربیت‌یافتگی مسئولان در تربیت مردم
۹۸	خودشگفتی؛ آفت عقل و نقطه‌ی مقابل درست‌کرداری
۹۹	لزوم پرهیز از مال‌اندوزی
۱۰۰	داشتن خشوع پس از رسیدن به اهداف
۱۰۰	دو باب مهم در نهج‌البلاغه
۱۰۱	(۱) توجه دادن به بی‌اعتباری زندگی دنیا
۱۰۳	(۲) تقوا

شرح بخشهایی از عهد مالک اشتر (رضوان الله علیه)

در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت ۱۳۷۹/۹/۳۰

۱۰۵	کارآیی توصیه‌های موجود در عهد مالک برای دوران معاصر
۱۰۶	تقوا؛ اساس همه‌ی کارها و مدیریتهای
۱۰۶	مصادیق تقوا
۱۰۶	(۱) ترجیح دادن بندگی خدا بر همه چیز
۱۰۷	(۲) عمل به احکام الهی
۱۰۷	(۳) تلاش کردن برای تحقق اهداف الهی
۱۰۸	(۴) مهار شهوات و میل‌های نفسانی
۱۰۹	عبرت گرفتن از مسئولان پیش از خود
۱۱۰	عمل صالح؛ برترین ذخیره‌ی دوران مدیریت نه مال‌اندوزی
۱۱۱	ارزش حکومت در نظر امیرالمؤمنین (علیه السلام)

شرح بخشهایی از خطبه‌ی متّین

در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت ۱۳۸۰/۹/۷

۱۱۵	خطبه‌ی پرمغز و زیبای «هَمَّام»
۱۱۷	دل‌مشغولی پرهیزگاران به یاد روز حساب
۱۱۸	راضی نشدن متّقین از کار کم خود
۱۱۸	زیاد نشمردن کار زیاد خود
۱۱۹	لزوم رعایت تقوای بیشتر برای مسئولان